Colland Arbeidsmarktbeleid

Ontmoetingen in het veld: een groot succes

— Cora de Leeuw (EGG-Consult)

Stroomdalgraslandplanten zoeken in de Vreugderijkerwaard. foto Cora de Leeuw

Ook in 2015 was er weer veel belangstelling voor de veldwerkplaatsen. Ruim 300 mensen hebben afgelopen jaar een veldwerkplaats bezocht. Veldwerkplaatsen zijn bijeenkomsten van een dag, waar deskundigen, beheerders en andere belangstellenden kennis en ervaring kunnen delen en bediscussiëren. Het beheer en herstel van natuurkwaliteit en de daarbij behorende problemen en uitdagingen staan centraal.

> De veldwerkplaatsen bestaan al bijna tien jaar. De Vereniging van Bos- en Natuurterreineigenaren (VBNE) is eindverantwoordelijk, de praktische organisatie ligt bij de Unie van Bosgroepen. Omdat de veldwerkplaatsen bijdragen aan kennis en scholing van (toekomstige) beheerders worden ze financieel ondersteund door het Fonds Colland Arbeidsmarktbeleid met ongeveer veertig procent van de totale kosten en door Staatsbosbeheer, Hogeschool Van Hall Larenstein en de Bosgroepen. De deelnemers betalen ook een bijdrage van ongeveer een derde van de totale kosten. De locaties van de veldwerkplaatsen zijn verspreid over het land. Ondanks de soms lange reistijd zijn de meeste deelnemers ruim op tijd om – het liefst buiten en met koffie in de hand – alvast kennis te maken of bij te praten. Het typeert de informele sfeer waarin de kennisuitwisseling plaatsvindt.

Veldwerkplaatsen

Het programma van een veldwerkplaats heeft altijd een vaste opbouw. 's Ochtends worden er een aantal presentaties gehouden over verschillende aspecten van het onderwerp. Na de lunch (die soms mee het veld in gaat) wordt een veldbezoek gebracht aan een of meerdere locaties waar interessante ontwikkelingen gaande zijn en die te maken hebben met het besproken onderwerp. In het veld is alle ruimte en tijd om dingen te zien, vragen te stellen, kennis en ervaring uit te wisselen, te discussiëren en contacten te leggen. Van de dag wordt een inhoudelijk verslag gemaakt dat ook voor geïnteresseerden die niet aanwezig waren goed leesbaar is: het Infoblad.

Zeer divers programma

De onderwerpen van de veldwerkplaatsen zijn zeer divers, evenals de locaties (zie tabel). Zo werd in februari van dit jaar begonnen in het Fochteloerveen, waar beheerder Natuurmonumenten liet zien wat de effecten waren van het herstellen van een hoogveenlandschap. In het voorjaar werd aan de rand van de Veluwe en op de Strabrechtse Heide duidelijk gemaakt dat een goede natuurbrandpreventie pas tot stand komt door samenwerking van alle betrokken partijen. In Limburg werd een nieuw kapbeheer van de hellingbossen onderzocht en bediscussieerd. Bij de Heelsumse beek toonden onderzoekers aan dat herintroductie van (sleutel)soorten van grote waarde is voor herstel van het hele ecosysteem. En in het Nationale Park De Hoge Veluwe zagen we dat oude akkers die in ere waren hersteld een meerwaarde hebben voor flora of fauna, afhankelijk van het beheer.
Een lange adem en veel overleg bleek nodig voor de natuurontwikkeling van het Hunzedal, maar de resultaten van de afgelopen 20 jaar en plannen voor de komende 15 jaar zijn veelbelovend, niet alleen voor natuur en landschap maar ook voor landbouw en recreatie. In de Amsterdamse Waterleidingduinen werden de laatste inzichten gepresenteerd op het gebied van de stikstofkringloop in duinbodems en welke rol micro-organismen spelen. In het veld werd deze ingewikkelde materie op een praktische manier bekeken door te bediscussiëren waar plaggen wel en niet zinvol is. De veldwerkplaats in de uiterwaarden van de Vreugderijkerwaard bij Zwolle liet een scala aan stroomdalgraslandplanten zien en hoe die op de beste manier beheerd kunnen worden.
In het Drentse Aa-gebied beheert en herstelt Staatsbosbeheer een groot aantal ijzerrijke, gedegradeerde beekdalvenen, die door vernatting en met geduld en aangepaste verwachtingen toch weer soortenrijker kunnen worden. En op Landgoed Twickel in Twente zagen we dat natuurontwikkeling en landgebruik samen op gingen in het concept 'Boeren voor Natuur' en de herinrichting van de Hagmolenbeek. Ook werden nog de laagveenmoerassen van de Wieden, de Leuvenumse beek en voor het thema begrazing de Kennemerduinen bezocht.

Breed publiek, bruikbare kennis

In 2015 zijn er 15 veldwerkplaatsen georganiseerd. De meesten zitten snel vol, met het maximale aantal deelnemers van 25. Zo blijven ze kleinschalig en overzichtelijk maar toch rendabel. De sprekers zijn deskundigen van een universiteit, onderzoeksinstelling, adviesbureau of beheerinstantie. De diversiteit aan deelnemers (zie taartdiagram) maakt dat er interessante discussies op gang komen. Carina Otte (Waterschap Vallei en Veluwe) heeft al twee veldwerkplaatsen meegemaakt en zegt: "Ik vind het interessant om te leren van andermans ervaringen. Vaak krijg je een mooie doorkijk van ontwerp, uitvoering en de jaren daarna. Tijdens de ochtend wordt het onderwerp vanuit verschillende invalshoeken besproken, waarna je er 's middags gelijk gaat kijken. Die informatie van de ochtend zit dan nog vers in je hoofd en dat maakt de excursie nog leuker. Bovendien zijn er diverse vertegenwoordigers van andere organisaties of bureaus waarmee je spreekt op een informele manier. Ik vind het altijd leuk dat de dagelijkse beheerder van het terrein erbij is en vertelt hoe hij het project of onderwerp ervaart en ermee omgaat. Er wordt veel kennis en informatie uitgewisseld. Je spreekt ook mensen die je niet vaak tegen komt of alleen daar. De sprekers zijn ook vaak verrassend eerlijk over

Waardering/totaaloverzicht

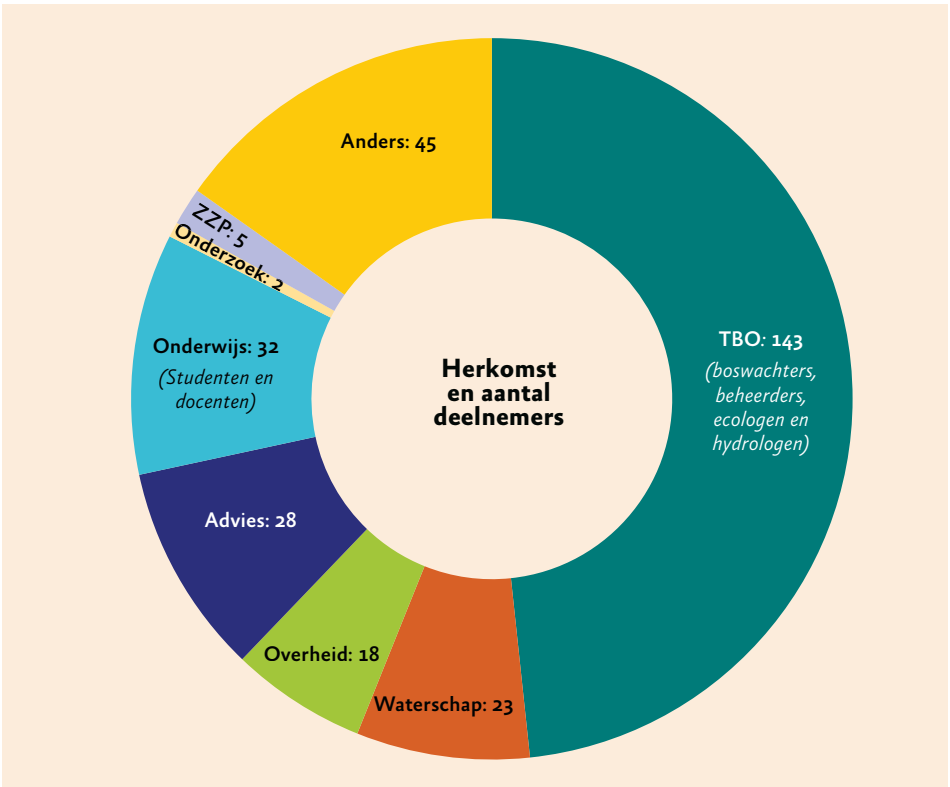
	Veldwerkplaats	Locatie	Aantal deelnemers	Totaal waardering
1	Hydrologie van het hoogveenlandschap	Fochteloërveen	26	8,1
2	Natuurbrandpreventie in de praktijk 1	Ermelosche heide	22	7,9
3	Effectief bosbeheersysteem gecombineerd met herstel flora en fauna in hellingbossen	Wijlrebos en Eyserbos	16	8,0
4	Herstel van beekecosystemen door herintroductie van beekfauna	Heelsumse beek	16	7,3
5	Natuurbrandpreventie in de praktijk 2	Strabrechtse heide	26	7,3
6	Herstel van akkers in het heidelandschap	de Hoge Veluwe	21	7,9
7	Natuurontwikkeling in het Hunzedal	Hunzedal	16	8,0
8	De stikstofkringloop in kalkrijke en kalkarme duinbodems	Amsterdamse Waterleidingduinen	25	7,0
9	De ecologie van stroomdalgraslanden	Vreugderijkerwaard	22	7,6
10	Herstel en beheer van ijzerrijke venen	Drentse Aa	14	7,8
11	De Hagmolenbeek: beekherstel met winst voor water, natuur én landbouw	Hagmolenbeek	26	8,1
12	Natuuurlijk peilbeheer in laagveenmoerassen	de Wieden	25	7,5
13	De Leuvenumse beek: beekherstel met zandsuppletie en dood hout	Leuvenumse beek	26	8,2
14	Wisenten in Nederland	Kennemerduinen	16	8,4
15	De effecten van het herintroduceren of wegvangen van konijnen in natuurgebieden	Kennemerduinen – 24 nov. 2015	–	–

wat wel en niet goed is gegaan, maar ook over wat sleutelfactoren waren om het voor elkaar te krijgen. Daar leer je zelf ook weer van en die kennis kan ik goed toepassen in mijn eigen werk".

Waardevol

Aan het eind van een veldwerkplaats vullen de deelnemers een evaluatieformulier in. Daaruit blijkt zonder uitzondering een zeer hoge waardering voor het totaal van de dag. De inbreng van sprekers en deelnemers varieert wel eens wat, maar er worden meer tienen dan vijven gegeven. Vooral de aspecten 'nieuwe informatie' en 'nieuwe contacten' scoren heel hoog. De dag geeft de meeste deelnemers ook veel inspiratie om in het eigen werkgebied weer aan de slag te gaan met het thema van de dag. Albert Broekman (medewerker Staatsbosbeheer en deeltijdstudent Bos- en Natuurbeheer aan Van Hall Larenstein te Velp) heeft zelfs al drie veldwerkplaatsen meegemaakt "omdat ik de ervaringen die ik op doe tijdens een veldwerkplaats goed kan toepassen binnen m'n werkveld. Hierbij gaat het onder andere om verdieping van m'n kennis, die ik weer kan inzetten bij het maken van bepaalde keuzes ten aanzien van beheer- en inrichtingsstrategieën". Ook sprekers ervaren de veldwerkplaatsen als waardevol. Zo zegt Camiel Aggenbach (Paludosa Research): "Als onderzoeker is het goed om te horen hoe de beheerpraktijk werkt en welke vragen er bij beheerders spelen. Daar kan ik bij het presenteren

"Overleg in het veld is de beste vorm van kennisoverdracht" — *Piet Schipper*

van mijn onderzoeksresultaten in rapporten en brochures rekening mee houden. Het helpt je om nog concreter te worden." Piet Schipper (Staatsbosbeheer) is heel stellig: "Overleg in het veld is de beste vorm van kennisoverdracht". Constantijn Kok (Veiligheidsregio Noord- en Oost-Gelderland) was zowel spreker als deelnemer in 2015 en voegt daar nog aan toe: "De dag zelf is al nuttig en dan volgt er ook nog een inhoudelijk infoblad. Op die manier kun je nog eens extra kennis ophalen".

Goed gevulde agenda

Ook in 2016 zal er weer een flink aantal veldwerkplaatsen georganiseerd worden: aan het eind van de winter volgt als eerste een herhaling van 'hydrologie van het hoogveenlandschap'. In het verdere voorjaar staan in elk geval 'kansen voor verbrakking in laagveengebieden', 'het Limburgse heuvelland' en 'het Cultuurlandschap' op het programma. Alle informatie hierover, en de infobladen van 2015 en eerder, zijn te vinden op www.veldwerkplaatsen.nl.<

coradeleeuw@planet.nl

Meer info: Annika van Dijk, VBNE, a.vandijk@vbne.nl